

COMEDIA

Comoedia

излази сваког понедеоника. Главни уредник *Никола Б. Јовановић*. Власник: Издавачко Удружење „Илустрација“ — Београд, Косовска 11.

Урош варшавска позоришта

Краљ Дагоберт

Премијера у Театру Полском. Комедија у 4 чина, у стиховима од Андреја Рибара, превод Зигмунда Глешчинског.

Све штогод се догађа, све штогод јмо видели и осетили — извучено је врло вешто из обима критицизма, јер се догађа (како плаката гласи) у време *бајки!* То је ствар, која на срца младежи утиче као *мелем*. На тврђа срца, на срца тих који спадају у генерацију „борило се па се уморило“ пада као небеска роса на истрошена и огорчена срца, као роса која ослађује и неутрализује горчину. Ствар која толико потсећа на реминисценције... која нас враћа у временна сретнија, бола, у времена „љуљушкања“... написана је од једног пунокрвног Француза, и ја као пунокрвни Словен, дивим се: како је могуће једном Французу погодити у менталитет, у психу таких „дертлија“ словенских као што су Пољаци или Срби? Где је г. Ривоар могао осетити значај и рефлексију тоналите — која дејствује на публику као еликсир, као еликсир сањајаштва, — тоналите која је специфичне словенске душе; где је надахнуо Јужну Србију? Француска је толико далеко од Врањског округа, као год што је далеко *Митке* из „Копшане“ од Краља Дагоберта... *Нантилда* је тако далеко од *Зоне Замфирове* — каогод што је *Софке* из „Нечисте крви“ далеко од г. Ривоара!! Па ипак ина неке невероватне блиске сличности... Тај обешењачки тон на који смо већ навики код г-ђице *Марије Малицке* био је побуђиван речима г. Ривоара — толико је потсећао на филозофију Софке г. Боре Станковића... да ја, ево осмелих се, скренути молитву у правцу *стваралачког трзаја* г. *Боре Станковића*... Али.. то је утисак само смртника.. Чујмо шта о тој ствари вели: *енциклопедија?*

...Краљ Дагоберт је био: краљ у VII веку, из династије Меровинга, бујне, каприциозне природе, *муж пет жена*, заљуб-

Насловни лист!

Naslovni list!

M. m. Strozzi. — M. m. Штроци.

Дојај и југословенских глумача, велика наша трагеткиња, која је бечком Бургтеатру претноставила свој Загреб, гостује ових дана у Београду.

— Atelier Tonka, Zagreb. —

Dojen jugoslovenskih glumaca, velika tragetkinja, koja je bečkom Burgteatru pretpostavila svoj Zagreb, gostuje ovih dana u Beogradu.

љен у изобиљу, благ и строг (на смену), — али поред све строгости, љубљен од стране народа и оплакиван по смрти. За све то гарантује с часном речју сам велики Ларо. А шта вели: поезија? То је много важније, јер изгледа, да баш једини песми захваљује Краљ Дагоберт своју бесмртност. Та песма (без датума постанка) садржи *двадесет пет строфа* пристојних и две строфе непристојних стихова!, од којих (како ме г. Др. Тадеуш Зелењски-Вој, најпризнатији критичар пољски уверава) те две строфе мање пристојне свако дете у Француској зна боље него ма коју лесцију — а наиме: да је roi Dagobert, portrait sa encolte à l'envers т. ј. да је Краљ Дагоберт носио чакшире унаопајо, *кошија*... По тој песми то је доброћудни Краљ, који има врло мале осећања за мајестат, за чујаште у оделу и престолушачки лука: до фине препредености, који наравно није се мргодно на „чутуру“ — баш као што није чезнуо за борбом. Секундирао му је не мањи препредењак — државни канцелар.

Тај канцелар (да завршимо ову кобасицу) како терди Ларо, аванзовао је на тај положај почињући каријеру као јувелир - но је завршиће као светац „Grand Saint Eloi“. Хвали ћанлу.. Некако смо се извукли с том енциклопедијом. На том тануцком поставу, извезена је читава ствар...

Кад сам се упознао са Краљем Дагобертом — наравно пре које сцене — заиста је имао чакшире изврнуте унаопако. Баш се враћао са лоса, одран до зла бога, и расејан у толикој мери, да је заборавио потпуно на *венчање* које треба да се одржи између две, његове и суседне земље! Ич му лије брига што књегиња, — кћи суседног краља, однегована у потпуно другој атмосфери и појму о величанству — осећа грозу према њему, према свом „бити имајућем“, који са лакоћом показује читавој свити подеране чакшире... Једном речју тин Краља по облачењу и по духу, одговара, (да олакшамо и себи и вами) у потпуности, Тин-Ујевићу. Пункт.

„Са таким Краљем — вели Књегиња — нећу да *дангујим*. У Шпанији је оставила рођака са чежњим, а свадба са Краљем је удешена из политичких разлога. Међутим покварити свадбу, значи афронт, значи рат. — Шуру-Зуру, два министра, један њен — други његов и ствар чучи. Уз Књегињину апробату овако је удешено: Краљ је несталан; од 2—3 дана ни једна жена не може му више (т. ј. дуже) срце уздрмати; уосталом не ради се о *данима*, главне су *ноћи.. за ноћи треба наћи заменицу*; проћи ће дани и ноћи, Краљу ће се досадити — свадба је свршена, *кравај* поједен, јастуци подерани, — и она ће се вратити своме рођаку *чиста* ни лук јела, ни на лук мирисало... — а што је најглавније проћи ће без рата. (Наравно да је то решење без логике, али треба узети у обзир да је то догађај у време „бајки“ када министри нису морали одговарати на интервелацije). *Заменица* се нашла. *Нантилда*, дворјанка, девојче про-

Премиера комада „Шест лица траже писака“ од Лујији Пирандело, у београдском Народном Позоришту. Шест лица: Син (Р. Плаовић), Отац (Д. Гошић), Пасторка (Н. Ризнића), Ђерница (дете из Скадарлије), Мати (А. Врбанићка), Денко (Милићевић).

— Снимак Ва. Бенчича, Београд —

Premiera komada »Šest lica traže autora« od Luigi Pirandella, u beogradskom Narodnom Pozoristu. Šest lica: Sin (R. Plaović), Otač (D. Gošić), Pastorka (N. Riznića), Kćerica (dete iz Skadarlije), Mati (A. Vrbanjićka), Denko (Milićević).

Тумачи Пиранделлових »Шест лица« у Београду: 1. Јурије Ракитин, редитељ комада, 2. Божа Николић, директор театра, 3. Тоша Манојловић, »представник« Пирандела и тумач његових идеја (у театру на пробама, и својим предавањем, на Универзитету).

Tumači Pirandellovih »Šest lica« u Beogradu: 1. Jurije Rakitin, reditelj komada, 2. Boža Nikolić, direktor teatra, 3. Toša Manojlović, »predstavnik« Pirandella i tumač njegovih ideja (u teatru na probama, i svojim predavanjem, na Univerzitetu).

Једна сцена из »Шест лица«, у Београду. Пасторка (Ризнићка) дигла руку и вели за Сина (Р. Плаовића, у центру): «Најпуштите га, нека иде... Неће, неће он отићи!» Лево: Мати (Врбанићка) са децом и Отац (Д. Гошић); десно: «Глумци» (најред: директор Николић и Лукатела, у дну Ајваз).

Jedna scena iz »Šest lica«, u Beogradu. Pastorka (Riznićka) digla ruku i veli za Sina (R. Plaovića, u centru): »Pa pustite ga, neka ide... Neće, neće on otići!« Levo: Mati (Vrbanjićka) s dečkom i Otač (D. Gošić); desno: »Glumci« (napred: direktor Nikolić i Lukatela, u dnu Ajvaz).

— Фото: Ва. Бенчич, Београд —

сто, паметно, које воли Краља због његовог доброг срца (батали му следју и средњи разум) — одавно тежи да може из близу гледати га или бар очешати се о њега... „Дипломата — Канцелар” удешава врло згодно: *простодушном Краљу сугерише прорицање врачаре „да му грози смрт ако поћу при светlosti буде загледао у лице своје жене”*, Нантилди пак, сугерише да је од Бога послана да врши дужност управо да дежура код Краља поћу... Све је у реду. Књегиња је цела, благајна Краља Дагоберта је пуна злата које му је донето као мираз, *Он је сретан и задовољан, министри још више због мајсторлука* — а Нантилда: сања, љуби и троши се....

И тако би то ишло, што каже аустријски „фелдвебл”: *инт.* да није случаја. Ко ће к'о случај! Краљица, која је цела (тако је хтела) сад је одједном љубоморна и нездовољна што је цела; али то није случајност; то су женска посла. И пуче тиква! Краљ, пошто је дознао да су га направили лутком — избацује Краљицу, настаје рат који се свршава на корист Дагоберта. — Нантилда, која је у очима Дагоберта изгледала сумњива и „израђивач” у неку руку, због туге и тешње за само-прегрењем — налази се у „манасиру”. Пошто је довољно разјашњено од стране „министра и канцелара” Његовог Величанства да је Нантилда чинила то што је чинила" не за паре већ из чисте љубави... то љубав побеђује. Дагоберт се жени Нантилдом....

На самом почетку рекао сам да је врло вешто уоквирено: бајка. Нема критицизма. А у осталом политика у VII веку није била тако компликована као што је данас. Онда је било главно: организовати војску, напунити касу, и с краљем се куцнути „чашом разговора”.. Поред таке „запослености” — није чудо ако су се могли развијати такви „министри филозофи” као што га је показао г. Станиславски (режисер комада) у улози канцелара. Белке као Краљ, је освајају специфичним особинама и акцентом добројудне, племените мужевности. Гђица Моржевска је извукла из улоге краљице све комичне валоре у најделкатнијим нијансама — — а с Нантилди, коју је непретенциозно креирала лидерка Театра Полског г-ђица Малицка Марија — не смем рећи ли рече више него што сам рекао, јер ће се посумњати да сам и ја спао у кадер оних који су у њу заљубљени. Треба да знate, да је „јавна тајна” одавно утврдила да се у Малицку заљубила цела Варшава и два села више... Пре месец дана читали смо у новинама и по трећи пут сензијсналну вест: да су се неки господићи спремали да је украду. Чаба ти и „власничтво” такве „покретности” — кад мора да буде стално у стрепњи, е не је каква битанга измасакрирати... Ако нешто недостаје то ћemo други пут.

Варшава 20. V. 1926.

Владимир Николић.

Опроштаји

Н. Кирсанова и А. Фортунато опраштају се са својом благодарном публиком 10. о. мца, у Новој Згради

После три године интензивна рада, они нам одлазе. Обоје, неповратно, и факт је свршен, неопозиво.

— Па зашто, болан, г. Фортунато?

— Зашто? Питате зашто!... Речите — вами треба званичан одговор, је л' те? — да је за уметника много кад три године проједи на једном истоме месту.

— А незваничан одговор?

Слегање раменима. Без рекриминација. Јер то су оне ситуације где обе стране имају право, свака са своје тачке гледиша и с обзиром на „датости” и на могућности.

— Јер, знаете... приметио је г. Фортунато филозофски.... у крајњој линији нико није неопходан и: кога нема, без тога се заиста може.

— А публика, која обожава вас и г-ђу Кирсанову?

— Прегореће, а неће ни опазити, иако ја не могу да тако лако прегорим њу. Али је мени нешто још много теже. Јер ја, у београдском позоришту, остављам дете....

— Дете? О?

— Јест, господине, дете. Моје је дете балет београдске опере, и њега ми нико не може отети...

(Срећан човек, тај има најлепшу децу, и увек у најлепшим годинама!)

— То је моје дете, и ја сам због њега сав несрећан. Јер буде ли мој последник бољи, бићу суревњив и завидећу му; а буде ли гори, биће ми још теже, нарочито кад помислим да ми може упропастити и упустити оно што сам стварао три пуне године, — дете које вам остављам, на веру.

— Како бисте ви оценили самога себе: шта сте дали за те три године?

— Шта било, свеједно; али мој посао личи ми на јно библиско, кад је цар Соломуа дизао неки град. Он и његови војници једном руком су се борили против непријатеља, а другом су ређали опеке. Тако и ја: с једне стране сам учио своје ћаке, с друге инсценисао балет који је био на репертоару. Разуме се да сам не бих био учинио јиншта: Г-ђе Кирсанова и Польакова пружале су ми најдрагоценју помоћ у спремању живог материјала... Њихове су заслуге неоцењиве.

РОМАНТИКА У ЖИВОТУ Г-ЂЕ КИРСАНОВЕ

Баритониста наше опере, г. Попов, који такође слази, са женом својом, г-ђом Нином Кирсаном, примабалерином бе-

Д. Гошић у својој ванредној креацији
Оца, израђеној до психолошких та-
чини, у Пиранделових »Шест лица тра-
же писац« на београдској позорници.

— Фото: Вл. Бенчић, Београд. —

Д. Гошић у својој изванредној креацији
Оса, израђеној до психолошких та-
чини, и Pirandellovih »Šest lica traže autorac«
на beogradskoj pozornici.

Ана Врбанић као Мати у комаду »Шест
лица траže писац« од Луији Пирандел-
ла у београдском Народном Позоришту.
— Фото: Вл. Бенчић, Београд. —

Ana Vrbanic kao Mati u komadu »Šest
lica traže autorac« od Luigi Pirandella
u beogradskom Narodnom Pozorištu.

градске опере, за Париз, није могао да се научуди чуду, кад сам тражио од њега какву анекdotу из живота његове жене.

— Шта ће вам анекдоте поред живе истине, кад смо, бежећи из Русије, седели на средине неке баштованџинице на граници и чекали да нас кријумчари пребаце у Европу.

— Кao у „Кармену“?

— Јест као у „Кармену“, и још у „Валпургиској ноћи“. Ми смо кренули из Москве у једној трупи од нас осамнаест, па смо се, најзад, врзмали по југу Русије, око Виница и Проскурова, једно осамдесет километара од границе према Лавову. Тамо смо давали концерте и с апетитом прижељкивали Европу. Два месеца водили смо преговоре с неким кријумчарима да нас за добре паре пребаце преко. Мора да су се истим идејама заносили и други, јер зашто бисмо жена и ја имали неки monopol на пемет?! Тако о тим намерама дознало се у Москви, па је дошла наредба властима да нас удаље од границе. То је с трупом и урађено, изузев нас двоје, и то захваљујући болести моје жене која је услед једног несрећног случаја прво једва жива остала, а после услед њега, може бити, и само услед њега уоните жива остала. Кола на којима смо се једном возили сломију се и поклоне је. Коњ се престрашио и још је моју жену ударио у кук, и све пало преко ње: једва је жива остала. И тако се одвојио од трупе.

Док је г-ђа Кирсанова прездаваљала, водио је њен муж преговоре с кријумчарима, и погодили су се. Једне ноћи се извуку из куће и, на сељачким колима, кренули пут границе. Путовало се само по ноћи и пажљиво се избегавала сва људска насеља. Тако су неколико дана, све кријући се, путовали до речице Збруча, код Подволочиска и Волочиска, на старој аустро-руској граници. А затим, после боравка на нечијем тавану, чим се је добро замрачило, довуку се до неке баштованџинице на самој граници, код реке. И седела је г-ђа Кирсанова у купусу док је муж исплаћивао красноармејца на пограничној стражи са 50 златних рубаља. А затим је дошао кријумчар, неки високи сељак, бос, и задигао ногавице до горе. Он је госпођу узео на кркачу и пренео је на другу страну. Затим и њенога мужа, са три кофера, и тако су се пребацили и дошли до најближе сељачке колибе. Красноармијац је гледао у небо.

— Оnda је моја размажена жена познala умор: мртва-гладна, с кашиком у руци, срчуни „лохљобку“ (сеоску чорбу), заслала је као дете. Такву смо је пренели на таван, а после већ ишло је лако... док се не обретосмо у Лавову. После неколико дана ангажована је у Лавовском позоришту.

A. ФОРТУНАТО

Родом Пољак, из Варшаве, али је своје право — оно уметничко школовање, — добио у Петрограду, од руског балета.

— Као и сваки млад амбициозан човек, отишао сам у иностранство и, после две године бављења и учења, братив се у Петроград, тек онда видео да ништа не знам.

Технику, углавном, био је већ савладао, у Варшави, у Берлину, у Петрограду, а сунтилностима се учио у приватној школи балетекој у Петрограду. Што се пак тиче режије и драмског дела своје уметности, томе се учио код нашег познаника, г. Јурија Ракитина, редитеља београдског Позоришта, који је онда био режисер императорских позоришта. Много је научио и од Шпанца Хасе у Берлину, а студирао је и археологију, што му је дало могућности да уђе дубље у историју балета. У Британском Музеју, у Лондону, прикупио је знање и материјал, које не му тако добро доћи у његовим балетским поставама. На питање да ли је већ једном прекинуо с учењем, г. Фортунато се смеје: „Учим ја још и сад, али не могу никако да научим све“.

А дао је доста. От је у Лавовској опери био $2\frac{1}{2}$ године, и тамо је створио балет. У Букурешту је такође постављао балете. За време рата и у Кијеву. Редитељ је био и у Петрограду, у театру Би-ба-бо заједно са својим учитељем Ракитином. А сад је сведе, и одлази одавде...

Г-ДА КИРСАНОВА, БАЛЕРИНА

Спада у ону категорију, које зову „темпераментним играчницама“. Каже се, њихов пребујни темпераменат даје једну ванредну рељефност типовима, које оце вајају плесом. Међутим, то вајање рељефности, оно се, истинा, врши кроз темпераменат, или типове, подједнако добре из свих цивилизација и народа и епоха, ствара њена превелика култура. Г-ђа Кирсанова је велика културна интелектуалка у балету. И зато није мање наслада слушати је у неком заплетеном разговору о уметности него гледати је на даскама..

ПАРТИНЕРИ — СУДБИНА

Сретали су се још у Русији, а нису се ни познавали ни упознали све до Лавова. При повлачењу, и у лутању с трупом, сретали се колима, у вагсну, и нису се ословљавали. Нису чак ни знали да су колеге. Тако у Лавову, на улици, г-ђи Кирсановој учини се да је г. Фортунато Рус, па га запита, руски, где је та и та улица.

— Тамо и тамо, и онде је позориште. Да нећете тамо? одговори он, више разговора ради.

— Јест тамо, ја сам балерина.

— А ја балетмајстор који нема партнерице...

— Нити ја, примабалерина, партнера! ускликну она. И одмах се споразумеше и заказаше пробу. После десет дана извршили су заједно пред лавовску публику, и забављали је $2\frac{1}{2}$ године. То је било пре пет година, 1921.

— И никад нећу пожелети боље партнерице! одушевљава се г. Фортунато. Јер г-ђа Кирсанова је универзална: она је под-

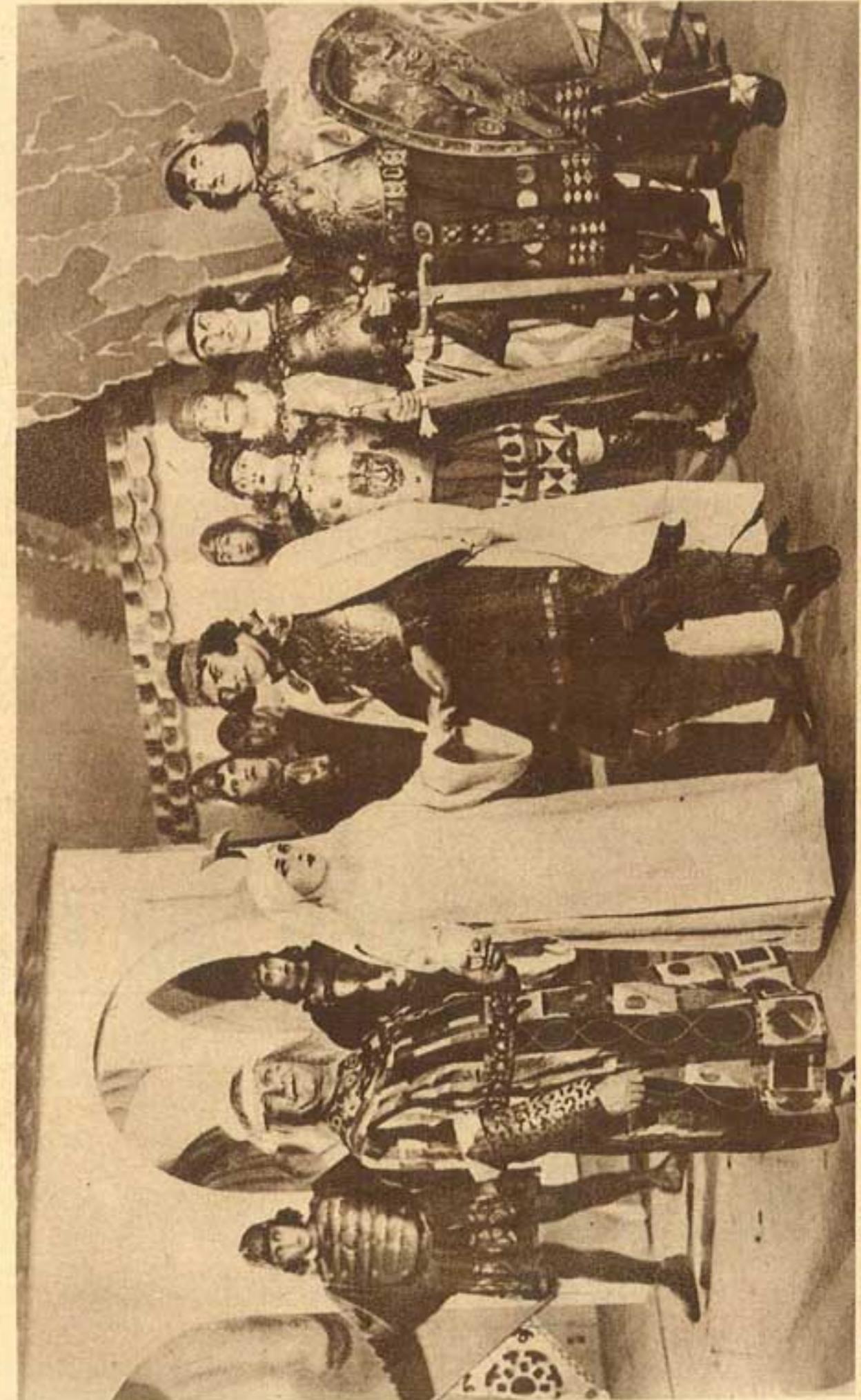

А. Цимљ, члан загребачког Казалишта,
који је мажичар у истоименом Мозеровом
комаду.

— Foto: Atelier Tonka, Zagreb (Trg I. 16.) —

A. Cilić, član zagrebačkog Kazališta, kao knjižničar u istoimenom Moserevom komadu.

komadu.

Teatr Polsky u Varšavi (uz naš dopis). Rivoir "Kralj Dago-
berta" — poslednja scena: Kralj, Nantilda i Kancelar.
Foto: St. Brzozowsky, Warszawa (Sto Kryszka No. 1).

једнако јака и у класици и у карактерном плесу. У њој једној партнер има две балерине, и за то је она незамењива!

ШТА ТРЕВА ДАЉЕ РАДИТИ?

— Шта бисте ви посаветовали за даље, г. Фортунато?

— Главно је да сами стварате нове балерине, много главије него радити с онима које — ангажујете. А државна балетска школа може овде само тако бити од користи, ако ученици од раног узраста иступају на позорницу. Покушаје је члан г. Милошевић, али се они, на велику жалост, разбијају о материјалну страну. Ученици се налазе између чекића и наковња, јер нису независни, јер припадају и другим школама, гимназији итд... и шта бива? Док Министарство Просвете као надзорна власт за балетску школу фаворизира иступање на даске ученика, дотле, у исти мах, као надзорна власт за средњу школу, даје за право директорима, кад ови својим ћацима забрањују налазак на даске, нако они припадају глум.-балетској школи... И после немате локала за школу.. мали је, премален и у њему се не може напред! Дајте локал г. Милошевићу! узвикнуо је г. Фортунато.

МАТИНЕ: 10.VI у 3½ ч. у Н. ЗГРАДИ

Игрите, па растанку, Кирсанова и Фортунато: Валпургиску ноћ, Листову рапсодију, балетски један дивертисман (бискијски танац Кирсанове, Прелудијум Польакове, Чипчи Фортуната), а све ће се завршити „Циркусом”, који смо већ видели на Новинарском Балу и који г. Фортунато подешава специјално за београдску државну позорницу.

Н. Ј.

ЧУВАЈТЕ СВОЈЕ ЛИЦЕ

од штетног учника сануна, који Вам произваја бубуљице, лъшаје, ирерале на боре и ине кожне маље. Употребљујте за прање лица једино перфектно од много лечника препоручено средство Парашку емулзију

„Visagin Adelina Patti“

чиме ћете постićи трајну свежину тена и ослободити се сви у кожних нечистоћа. Признанице стижу дневно. Добива се у лекарнама, дрогеријама и парфимеријама уз цену од 30 динара по бочици. :—: Главно стовариште за Југославију;

Загреб, Гајева улица 8

На крајњем Југу

Битољско Народно Позориште

Свечано стварање нове зграде. — Трупа Скопског Народног Позоришта отвара нову зграду комадом „Смрт Уроша V“ од Ст. Стефановића, — Другог дана концерт товд. гимназије. — Репертоар.

Једва једном! Нова се зграда отворила и то на врло свечан начин. 23. априла—трупа Скопског Народног Позоришта, која је овде и остаје до краја септембра — до почетка нове сезоне у Скопљу — отворила је своје гостовање комадом „Смрт Уроша V“ од Стефана Стефановића.

Скопско Народно Позориште располаже добром и углаженом трупом, која има око 40 глумаца и глумица и мало техничко особље. По свему се види да је добро организовано и да стоји на правом путу, као што треба да стоји једно Обласно Позориште.

• Комад је имао добар успех. Цео ансамбл дао је најбоље што је могао. Ипак истакли су се појединци. Тако и. пр. г. *Пера Јовановић* (Вукашин), који је своју улогу одиграо са пуно разумевања и штимулта. Затим г. *Јосиф Срановић* (Урош V) и г. *Милан Орловић* (Мирко, сердар) дали су сваки за себе одличну креацију. Једино се није видео г. *Добривоје Раденковић* у улози Краљевића Марка својом хладном игром. Он је неке главне сцене покварио фигуrom и дикцијом. Нарочито сцена: када Марко упада у тамницу да спасе Уроша. Својим „буздованом“ (ако је то и био буздован?) танким као прут, развалио је велика гвоздена врата, која нису могли да развале чак ни двадесетак јаких људи!?

Од уметница истакле су се: гђа *Добрила Џимић*, као Милица својом одличном дикцијом и глумом. Донекле и г-ђа *Исака Срановић* као Јелисавета, супруга Урошеве. Она је била доста добра, само је и сувише псевдоромантично одиграла своју улогу супруге. Режија г. *Александра Верешчагина* доста добра. Види се да је добар и искусан редитељ, нарочито у овом комаду, где од модерне режије нема ни труни и то је врло добро. Само му сцену са „буздованом“ не можемо оправдати. Декорације академског сликара г. *Ивана Кјуљева* добре и у стилу комада. Оркестром руководио г. *Љ. Бошњаковић*, капелник Војне Музике — одлично. Комад је одигран пред распродатом кућом.

Другог дана био је концерат овдашње гимназије. Он је изведен преко очекивања — одлично од битољских ћака. Нарочито су успеха имали балети, које је спремио г. *Бартини*, наставник гимнастике. Затим алгоријска слика „Вардар“ од Алексе Шантића изведена је врло добро. Посета многобројна.

Театр Полски у Варшави (уз наш допис), »Краљ Дагоберте«: Краљ (г. Белке),
Нантилда (г-ња М. Малијка), Канцелар (г. Станиславски).

Teatr Polsky u Varšavi (uz naš dopis), »Kralj Dagoberte«: Kralj (g. Boelke), Nan-
tilda (g-dja M. Malicka), Kancelar (g. Stanislawski).

Скопско Народно Позориште са својом целом труном даће у Битољу, до краја септембра, ове ствари: *Од домаћих писаца: Ђидо, Госпођа са сунцокретом, У Затишју, Велика Недеља и Пут око света, Зона Замфирова, Коштана, Смрт Уроша V.*

Од страних писаца: Нага жена (Батај), *Кад бих хтела* (Жербидон и Спитзер), *Силом лекар, Смешне прециозе и Уображени болесник* (Молнер), *Лилиом* (Ф. Молнар), *Хвалисави војник* (Плаут), *Адријена Лекуврер* (Е. Скриб), *Богојављенска ноћ и Припитомљена злочина* (В. Шекспир), *Сплетка и љубав* (Шилер), *Пег, срце моје!* (Манерса).

Оперете: Мамзел Нитуш (Херве), *Лепа Јелена* (Офенбах) и *Гејша* (Цонс).

Б. Јефтимовић.

Руси

Један 50-тогодишњи јубилеј у Мањежу

А. ЛАВОВИЋ СУХОДОЉСКИ

15. јуна о.г. Београдско Руско Уметничко Драмско Друштво даје у сали „Мањежа“ *Зло с памети*, класичну руску комедију А. С. Грибоједова. Овом представом Друштво ће на скроман начин прославити педесетогодишњицу позоришног рада најстаријег руског глумца у емиграцији, Алексеја Лавовића Суходољског.

50 година, цео живот на позорници и око позоришта!

Пошто је почeo свој рад на позорници као четрнаестогодишњи дечко међу хористима, Суходољски постајe драмски глумац у Кијеву. Неколико година проводи у томе граду и по провинцијским позориштима јута Русије. Суходољски, поред тога што је играо у руским комадима, излази у исто време и као глумац малоруског позоришта, које је тада било тек у самом почетку; и најзад, он дефинитивно прилази малоруском театру који је био ближе његовој природи.

Ту је широки специфични и комичарски таленат Суходољскога достигао свој врхунац. Не задовољавајући се само глумачком каријером, Суходољски почине да режира и да пише драме. Најзад постаје управник сопственог великог украјинског позоришта, које је давало представе у Харкову, Кијеву, Јекатеринославу и по другим варошима. Последњих година његов театр стално је био у Харкову и такмично се са највећим украјинским позориштем Саксаганског и Садовског у Кијеву.

У СЛАВИ И У ЕМИГРАЦИЈИ

Читав низ драма и комедија Суходољског из народног живота стално су били на репертоару свих малоруских позоришта, а његова драма „Хмара“ (Тмурни облаци), коју је писац превео на руски језик, имала је успех и у руском позоришту.

Сјајна тачка у животу Суходољскога било је гостовање у иностранству његовог малоруског позоришта крајем деведесетих година. Нарочити успех позориште је имало у Француској: у Паризу, Бордо-у, Лиону, Марсельу. Револуција 1917. године осујетила је рад Суходољскога у отаџбини, и после неколико неуспешних покушаја за време грађанског рата, он је емигрирао у иностранство. Срећом, као ново уточиште његово постала је гостољубива краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, где је ветеран позоришта спет добио могућност да живи и да ради на свом омиљеном послу, — Суходољски је већ пет година запослен у Народном Позоришту као помоћник редитеља опере и балета.

„ЗЛО С ПАМЕТИ“ ГРИБОЈЕДОВА

Суходољски ће иступити овог пута пред београдску публику у улози Фамусова, једној од најбољих у руском репертоару комедија.

Комедија Грибоједова написана је пре сто година. И, од своје прве појаве па све до сада није силазила са репертоара руских позоришта.

Комедија „Зло с памети“, ванредна по лепоти језика, по финој хумору, по низу типова који су у њој, била је прва руска оригинална комедија, савршено ослобођена од подражавања француским комадима, који су дотле потпуно преовлађивали у руском позоришту.

Читав низ реченица и афоризама из самога комада сасвим је прешао у народ и употребљава се као пословица, а имена јунака из те комедије могу се чути као карактеристична имена појединца.

Са „Злом с памети“ могу се такмичити у овом смислу само Гогольев „Ревизор“ и Пушкинов „Евгеније Онегин“.

СТОЛЕТНО РАЗВИЈАЊЕ ЛИЦА

Јунаци Грибоједова, узети из последаполеоновске Москве, трајне су вредности, и могу се срести и у садањем руском животу. Велики бирократа *Фамусов* и млади чиновник *Молчалин*, који тече каријеру иза леђа важнијих личности, јављају се из генерације у генерацију. Али је најинтересантнија метаморфоза која се дешава са јунаком комедије, Чацким. Фразер Чацки, искрени, темпераментни, образовани, али без познавања фактичних услова живота, ставља се увек у опозицију, али не зна за друго оружје осим својих речи. Тај Чацки приближава се типу првих руских револуционара-декабриста. Доцније, он се јавља као Тургеневљев Руђин, који умире на туђим барикадама у Паризу. Неке специфичне особине Чацкога могу се срести код Достојевских јунака и најзад, у наше време, у историјској личности Керенскога и читавог чиза других фактора руске револуције. Лепе речи и ватрена жеља да се створи што лепије и боље, услед недостатка чврстог ослонца,

Нада Ризнић као Насторка (играшица) у Pirandellovih »Шест лица траже писца« и »Šest lica traže autora« у београдском Народном Позоришту.
— Фото: Вл. Бенчич, Београд —

Зора Златковић као »мадама« Наче, она што држи »модесалон«, где је у задњој соби старија господа »амизирају« с младим радницима.
— Фото: Вл. Бенчич, Београд —

Zora Zlatković kao »madama« Nace, ona što drži »modesalon«, gde se u zadnjoj sobi starija gospoda »amiziraju« s mlađim radnicima.

нагнали су Керенскога, као и Чацкога да бежи из Москве, побеђен и сломљен.

Поред Чацкога стоји Репетилов, брљивац, кошкар и револуционар из моде, — тип који се још и данас може срећти у СССР, а и у емиграцији.

Г. ПАВЛОВСКИ — РЕДИТЕЉ

Ова представа има нарочити интерес за београдску публику као први покушај драмског редитељства нашег оперског редитеља г. Павловског. У комаду учествује скоро цела трупа друштва. У главним улогама су: А. Л. Суходољски (Фамусов), Јелена Романова (Софија), Јуријев (Чацки), Леонски (Молчалин), Ључчикин (Скалозуб), Чалејева (Лиза).

У сцени бала суделују члазови балета и хора Народног Позоришта.

Канидић

Репертоар

Београдско Народно Позориште

НОВА ЗГРАДА. — Понедељак: Вече руске културе; — Уторак: Концерт Јеврејског Друштва; — Среда: Лепа пустоловница (гостовање Мар. Ружичке-Широти); — Четвртак: Шест лица траже испека; — Петак: Борис Годунов; — Субота: Фигарова женитба; — Недеља: Веселе жене индзорске (шевица) и Бидо (вечерња).

МАЊЕЖ. — Понедељак: Пег; — Уторак: Дорђелка испека; — Среда: Коријевићска живопис; — Четвртак: Камила кроз шлеме уши (премисла); — Петак: Камила; — Субота: Матице Руског Дечјег Дома и Изворова Слава (вече); — Недеља: У затишју (дневни) и Осма жена (вечерња).

Ф. Шаљапин

Легенда о обућареву сину, који је постао највећи певач света

На 28 страни данашње „Комедије“ доносимо слику великог руског певача Фјодора Шаљапина, чији је неостварени долазак у Београд дао прилике за један велики импресарски скандал.

Није певао код нас, али је зато 25. маја, певао у лондонском Конвент-гардену, први пут ове године, партију Мефиета у истоименој опери од Арига Бонта, италијанског композитора. У тој улози, пре неких 28 година, Шаљапин је певао први пут изван Русије, још непознат. Било је то у миланској Скали. И прославио се преко ноћ на целу Европу. У Лондону је, овога пута, певао још и 28. маја дон Базилија у „Севиљском берберизу“, па га Европа више неће видети пуне две године, јер намерава велики турне по Аустралији и по Сједињеним Државама.

*

Узимам комад сурог и непрозрачног живота и стварам њиме легенду, јер ја сам песник...

Тако почиње роман знаменити руски писац Фјодор Соло-губ, аутор „Пакосног ћавола“ и многих других драма и новела.

Живот руски пун је таквих легенди, ових свакодневних чуда... А једна од најлепших међу њима, и једна од најзанимљијих је живот Фјодора Шаљапина, који није ништа мање интересантан од живота Максима Горког. Шаљапин је већ пре-валио педесету и коса му се сребри седим власима, али је он још пун снаге, пева са оним својим огромним чаром, згре хиљаде и хиљаде долара и, као што је био одувек, пун је духовитости и ретке интелигенције.

Син једног обућарског крпе, Шаљапин је провео детињство у најцрвој беди и скитао своју младост на самоме дну друштвеног талога; али успео је да постане велики господин и да прибави себи најфинију културу.

РЕФОРМЕ И — ШАЉАПИН

Има пет година од како је у Москви Художествени Театар хтео револуционисати лирски театар, исто онако како је пре двадесет и пет година револуционисао драмско позориште. Створио је музичку студију, где је инсценирао неколико опера и оперета по синтетичкој методи, експериментишући пајновије путеве. Кад је прослављана петогодишњица све музичке студије, директор и творац њен, славни Немирович-Данченко, рекао је у поздравном говору да си и његови сарадници нису чинили ништа друго до тошли путем који је назначио Шаљапин.

„Он је прави револуционар лирског театра, прави Кристифор Колумб опере!“ узвикнуо је Данченко.

САМО УМЕТНИК!

Пре неколико месеци стигао је Шаљапин у Париз, да пева у Великој Опери. Био је веома уморан и, у разговору са неким пријатељима, рекао је: да ко зна да ли не би било боље по њега, да је остао сбућар, као што је то хтео његов отац.

Шаљапин је рекао још својим пријатељу да је после большевичке револуције, у једноме тренутку, изгубио цело имање и да је имајући велику родбину и многе пријатеље којима никад не одбија своју помоћ, приморан певати у Америци, где га плаћају тешким доларима.

— Ја нисам политичар — наставио је велики баритон, — за мене постоји једна једина сила на свету, а то је моја уметност. Ја волим своју отаџбину, ја волим свој велики народ, али ме облик владе мало занима. Прво су ме оптужили за монархизам, сад кажу да сам большевик: ни једно ни друго није истинито. Одувек сам био, и јесам, и бићу — једино уметник.

Нина Кирсанова и А. Фортунато, примабалерина и балетмајstor београдског Народног Позоришта, у опери »Веселе жене виндзорске«

— Фото: В. Бенчич, Београд —

Писаревић у својој сјајној партији Falstafa у Николајевој опери »Веселе жене виндзорске«, у београдској опери.

— Фото: В. Бенчич, Београд —

Nina Kirsanova i A. Fortunato, prima-balerina i baletmajstor beogradskog Narodnog Pozorišta, u operi »Vesele žene vindzorske«.

ШАЉАПИН И СОВЈЕТИ

Поводом односа између Шаљанина и совјетске владе прича се следећа анекдота: недавно су совјети затражили од Шаљапина да пошаље проценат од своје зараде, пошто сви руски уметници, који гостују на страни са допуштењем владе, морају дати допринос у Наркомпрос (Комесаријат за народно просвештовање), и то 10% од зараде. Шаљапин је одговорио дословце овако: „Молим да се ових 10% узме са мог текућег рачуна у Московској Трговачкој Банци, који ми је био секвестриран, а остатак да се пошаље на адресу: Њујорк, Метрополитен театар”. Овај одговор био је од великог ефекта, али су совјети суревњиво сачували тајну своје одлуке.

ШАЉАПИН И КОЧИЈАШ

Шаљапинова личност окружена је анекdotама. Прича се да је тешка пијаница, и да је имао великих скандала с директорима, с друговима. Све је то, више или мање, претеривање: до инцидента долази заиста, али су они вазда изазвани нервозном осетљивошћу уметника. Једна од чајелајића анекдота, које круже по Москви, ова је: Једном приликом, нешто мало ћефлсисан, Шаљапин се враћао кући. Фијакериста, напит, певушио је: Шаљапин га запита зашто пева; кочијаш му одговори да увек пева кад год је пијан: Шаљапин одговори: „А када сам пијан ја, драги мој, за мене пева господин Власов (тако се зове други бас и колега Шаљапинов)“.

ЧУДАН МЕФИСТО

О болесној нервози Шаљапиновој, чувени певач и артистички директор петроградског Царског позоришта, Тартаков, прича овај факат: једном приликом се у самом Петрограду давала свечана представа, којој је била присутна царска породица и, њен гост, краљ Шведске. Давао се Гунов „Фауст”; Шаљапин је имао партију Мефиста. Он је дошао у позориште четврт часа пред почетак представе, па како је његов излазак тек у другој половини прве слике, рекао је да се може почети; он не већ бити готов на време. Свакао се потпуно у својој гардероби, али кад је наредио гардеробару да му донесе костим, овај примети да костима нема. Међутим, Фауст је већ призывао: „Овамо, душе мрака, овамо!“ Кад је директор нашао у гардеробу да позове уметника и видео Шаљапина потпуно гола у сред гардеробе, мислио је полуђеће, пошто ће се представа морати прекинути за неколико минута и биће страшан скандал. Јер у Русији с царем се није истеривала шега!

У последњем тренутку Шаљапин дочека једач цревени плишани покривач, умота се у њега и полети на сцену, док је капетник, запрепашћен, поумио да побегне са свога места. Чувени узак Шаљапинов, „Ево ме“, одјекнуо је дотле никад нечуvenom силином....

После се показало да је неки Шаљапинов непријатељ украо и склонио његов костим, да певача изложи руглу. Ових ситних гестова чун је бурни живот Шаљапинов.

БОИТОВ „МЕФИСТО“

Боитов „Мефисто“ био је неуспех и на својој премиери, у милианској „Скали“, а постао је популарнијим тек пошто је нешто изменео. У Петрограду пак опера је давана први пут осамдесетих година, с великим успехом. Партију Мефистофела певао је Фјодор Стравински, отац познатог представника нове музике Игора Стравинског. Цар Александар III веома је волео ову оперу, па се зато често појављивала на репертоару.

Шаљапинова оперска каријера у Петрограду није почела пре 1893—94 г., а прославио се на љарској позорници тек по своме повратку из Москве, где је од 1895—97. г. певао у Мамонтовој приватној спери. Мефисто у Гуновљевом „Фаусту“ био је први Шаљапинов тријумф на љарској сцени. Али је Боитова опера пружила вишег згода за Шаљапинову уметност. Зато је с овим Мефистом први пут изашао пред италијанску публику у Миланској „Скали“.

Кад је руски певач, тада још потпуно непознат ван Русије, почео пробати у „Скали“, замолио је Рикардија да баци један поглед на сценарију, пошто има два три детаља, које би он желео да се изведу на један нарочити начин. Велики Рикарди био је згранут од толике уображености једне „непознате величине“, па одговори ледено да је „сценарија сасвим у реду“. Али кад је чуо Шаљапинов „Пролог на небу“, одмах је рекао певачу да ће бити учињено све како оз буде извелео наредити.

ТРИЈУМФ

Осим „Пролога“, у Боитовој опери има мало партија где би се могао истакнути певач. Сцена у Фаустовом кабијету је уопште најслабија сцена спере. Друге 2—3 велике арије су узор баналности. Али драматски, глумцу-уметнику, Боитов Мефисто даје неограничене могућности, — и њих је открио син петроградског крпе. Добила се једна силна творевина, која је за Италијане подигла сумњиву вредност једне њихове опере и начинила руског певача једном светском величином. Боитова опера је, у ствари, серија одвојених сцена из Гетеова „Фауста“ и модернисме уву понеки од тих призора звони танко и сурово безрачно, — али је зато италијански либрето, песнички, једно ремек-дело. Елем, Шаљапин истиче лепоту речи, дивоту текста лепите него икоји други интерпретатор од како је дело написано, и у свакој од тих седам сцена опере Шаљапинов Мефисто је лик, који се толико приближује Гетеовој трагедији, да се то никад није могло очекивати од оперских конвенционалности — све док се није појавио Феђа Шаљапин.

Феђа Шалјанин у својој чуvenој улози Мефиста, у лондонском Ковент-Гардену, 25. маја о. г. Његово име, име великог руског певача, помињало се много последњих дана, поводом познате афере с његовим доласком у Београд.

Fedja Šaljapin u svojoj čuvenoj ulazi Mefista, u londonskom Covent-Gardenu, 25. maja o. g. Njegovo ime, ime velikog ruskog pevača, помињало се много последњих дана, поводом познате афере с његovim dolaskom u Beograd.

Мис Гилда Греј, сјајна енглеска кабаретска звезда, прешла је у филм, у Холивуд, с истогодишњим уговором, уз багателу хонорара од 80.000 фунти годишње. То је од прилике 20.000.000 динара годишње. Она је protagonista на филму који

Miss Gilda Grey, sjajna engleska kabaretka zvezda, prešla je u film, u Hollywood, s petogodišnjim ugovorom, uz bagatelu honorara od 80.000 funti godišnje. To je od prilike 20.000.000 dinara godišnje. Ona je protagonist na filmu koji se radi: "Aloma Južnog mora".

ДРУГЕ УЛОГЕ

Недавно су у Русији штампане две књиге посвећене Шаљанину, са масом фотографија. Колико мноштво фигура што их је овај чудни геније креирао! Иван Грозни, трагични Борис Годунов поред буфа Дон-Базилија из „Севиљског берберина”, испод чије буфоинске маске прорви, с времена на време, израз „Пакосног Ђавола”, који би да клеветом разори свет. Од последњих Шаљанинових улога ваља забележити Краља Филипа у „Дон Карлосу” од Вердија: његова маска давала је портрет Веласкеза а песма била пунна заиста краљевског једног достојанства. — Последњих година Шаљанин се специјалисао у концертима, где изводи доста разнолик програм. Величанствено стилски интерпретира он арију Лепорела у „Дон Ђовани” од Моцарта, сентименталне романце Шуманове и Шубертове, и чувену песму бурлака са Волге, у којој се осећа сва лепота и гасталгија простране Русије, сва примитивна и свежа поезија оног великог народа.

ИТАЛИЈАНСКЕ СИМПАТИЈЕ

Шаљани је одувек имао велике симпатије за Италију. У миланској „Скали”, извојевао је највеће победе у „Борису Годунову” и у „Мефистофелу” и стекао светску славу. П жена му је Италијанка, Јола Торнаги, која је некада била балерина. Она је играла у Русији у театру чувеног руског мецене Саве Мамонтова, који је много помогао Шаљанину; ту се млада италијанска балерина заљубила у младог басисту, који је онда певао другостепене улоге. Шаљани је увек радо проводио извесно време у Италији, у Монзи, где има малу вилу. Једна од његових кћери, Татјана, рецитује сада на италијанском језику у позоришној дружини Татјане Павлове.

И овај извештај, поред енглеских, највише је писан по вта-
лијанским изворима.

У Белу

Нису богати у новитетима у последње време: Аста Нилзен на даскама

Гледалишта пуна, али непретенциозна: не траже ново, гра-
же само добру игру. Отуда само репризе, и то старијих ствари:
Димит „Полусвет“ и Вајлдова „Лепеза леди Вандермир“, у Јо-
зефинату. У Фолкстеатру: Шенхеров „Лекар сиротњих“, у Ака-
деми Хермана Бара „Сан Мартинов посед“; у Бургу Пи-
рандело „Живот који ти дадох“, али који није особито про-
шао.

У Рајмунд-Театру велика филмска звезда Аста Нилзен изашла је у комаду *Роман* од Едуарда Шелдона, посље четрнаесто-

四

*реч
рин
и руск
и плах фигур
нику, којег го
Побуна против суда
жена рођена не прашта,
правити подвиге. Али најзад
је чак и она према мужу била неп*

Париж

Скандал око ла „Carcasse“ од Обеј и мие

Дошло је до великога скандаља око те ла „Carcasse“ („Лешина“), од прослављених писаца комада „Осмеси г-ђе Беде“ и „Господин и г-ђа Ти и Ти“, у Комеди Франсез. Сматрало се да су писци испољили једно нетактично ниподаштавање војске тиме што су извели на позорницу старог једног саможивог генерала, бескарактерног и не много осетљивог у питањима чести. На пример, кад његовом сину затреба новаца, он удешава тако да младом човеку пошаље пару љубазник жени. Генерал је несавестан, циник, кобан један човек. Писци су брже боље изнели с изјавом да је то „шкарт“, мирнодонски генерал, којега је рат бацио у позадину. Али ни то није помогло: национална савест Француза побунила се, рекло се да комад може бити сатира на цео један корисни друштвени ред француски и, после кратке једне полемике, писци су повукли свој комад уз изјаву да никога нису ни помислили увредити а најмање оно што је сваком Французу најсветије: војску.

Страна 32

Strana 32!

А. Златковић -- A. Zlatković

као Фигаро у Бомаршеовој „Фигаровој женитби“ у Београду. Режија дра Б. Гавеле.

Одговорни уредник Никола Б. Јовановић. Власник „Илустрација“, Београд. Годишња претплата 180 динара; полугодишња 90 динара; тромесечна 45 динара. Претплата се шаље у Београд, Косовска улица, 11. — „Макарије“ А. Д. Земун.

ДРУГЕ УЛОГЕ

Недавно су у Русији штампане две књиге посвећене Шаљанину, са масом фотографија. Колико мноштво фигура их је овај чудни геније креирао! Иван Грозни, трагични Годунов поред буфа Дон-Базилија из „Севиљске испод чије буфонске маске провири, с време „Пакоеног Ђавола”, који би да клевето њих Шаљанинових улога вальа „Дон Карлосу” од Вердија: ласкеза а песма била пуста. — Последњих

тима, гласи: „Дон Ђавола”

